

SUMAR

PROFESIA DE AVOCAT

- **Retrospective 2015 și perspective 2016 în profesia de avocat**
- **Evoluția legislativă în materie fiscală. Clarificări așteptate de avocați în proiectul normelor metodologice**
- **Noile reglementări privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice**
- **Intrarea în vigoare a Legii privind procedura insolvenței persoanelor fizice amânată cu încă un an**
- **Proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, adoptat de Senat**
- **Propunerea legislativă privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților adoptată de Senat**
- **Modificările Statutului profesiei de avocat**
- **Clarificări privind modalitatea de operare a diviziunii patrimoniale în materia profesiei de avocat**
- **Exceptarea serviciilor oferite de avocați de la procedura achizițiilor publice**
- **Decizia nr. 15 din 21 septembrie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție marchează sfârșitul avocaturii ilegale practicate de persoane înscrise în barouri paralele**
- **Neconstituționalitatea dispozițiilor privind obligativitatea reprezentării prin avocat în recurs. Deși reglementările sunt legitime, fiind în scopul bunei funcționări a justiției, sarcinile**

financiare excesive impuse prin alte reglementări încalcă drepturile la apărare și la un proces echitabil

- Stadiul reglementărilor europene privind pachetul de reformă în domeniul protecției datelor

- Rezoluția Parlamentului European referitoare la supravegherea electronică în masă.

Protecția confidențialității comunicărilor avocat client

- Stadiul proiectelor de reglementări europene privind asistența juridică din oficiu

- Noua directivă privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului instituie excepții de raportare pentru avocați

- Evoluția proiectului de directivă europeană vizând respectarea prezumției de nevinovăție

- Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene privind condițiile în care avocatul poate fi considerat "furnizor", respectiv "consumator" potrivit Directiva 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

- Transferul datelor personale cu privire la venituri între autoritățile publice fără consimțământul expres al persoanelor vizate se opune dreptului Uniunii Europene

- 2015: Abundență de Hotărâri CEDO în materia libertății de exprimare a avocatului

- Condamnări CEDO pentru confiscări nediferențiate de documente care conțin corespondență confidențială avocat client. Confiscări disproporționate în raport cu scopul urmărit și insuficiența descrierii în mandat a argumentelor care justifică percheziția

- CEDO condamnă interceptările prin ricoșeu ale convorbirilor confidențiale ale avocatului, în condițiile în care acesta nu are posibilitatea unui control efectiv asupra modului în care sunt utilizate înregistrările

- CEDO în legătură cu necesitatea unei protecții consolidate a secretului profesional al avocatului față de imixtiunile autorităților publice și precizarea că acest secret nu poate contribui la propria incriminare

*

* *

Retrospective 2015 și perspective 2016 în profesia de avocat

Av. dr. Gheorghe Florea

Președintele UNBR

2015 a fost un an plin de evenimente și frământări în ceea ce privește starea actuală și viitorul profesiei de avocat și urmează un alt an care se anunță la fel de dificil, dacă avem în vedere toate acumulările care s-au produs în privința legislației noi, a proiectelor de reglementări și a jurisprudenței la nivel intern și european, cu impact puternic asupra profesiei de avocat.

Devine tot mai evident că este nevoie mai mult decât oricând de coeziunea avocaților pentru a face față schimbărilor ce se succed în ritm accelerat.

În anul care a trecut, au fost mai multe proiecte legislative, în special cele în materie fiscală, care au constituit provocări la adresa principiilor independenței profesiei de avocat prin propuneri de dispoziții potrivit cărora reconsiderarea activităților independente în dependente ar fi devenit regula, și nu excepția, așa cum s-a ajuns în cele din urmă, după numeroase luări de poziție ale UNBR. Totodată, secretul profesional a fost grav amenințat de proiectul noului cod de procedură fiscală, care prevedea ca avocații să raporteze zilnic la fisc tranzacțiile de peste 5000 de euro ale clienților. La fel, în urma luărilor de poziție ale UNBR, aceste propuneri au fost eliminate din forma finală, adoptată de Parlament.

Actualmente sunt la Camera Deputaților două proiecte de importanță maximă pentru profesie, respectiv modificarea legilor profesiei de avocat, care au fost adoptate de Senat în cursul anului trecut. Este vorba de proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și propunerea legislativă privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților. Aceste proiecte, care vor intra în dezbateri în prima sesiune a Camerei din 2016, sunt rezultatul a câțiva ani de consultare a avocaților și sunt menite să aducă la zi o serie de reglementări depășite de evoluția

vieții economice și sociale sau devenite mai puțin eficiente datorită evoluției legislative din alte domenii, care amenință principiile avocaturii. Există opoziție împotriva acestor proiecte, în special din partea celor care nu au interes ca avocatura să fie o profesie puternică. De aceea, revin cu un îndemn la coeziune, întrucât este foarte important ca aceste proiecte să treacă, pentru ca profesia să poată face față schimbărilor pe care le cere actualitatea.

Pe de altă parte, o serie de hotărâri, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în 2015 vor avea, în general, de impact pozitiv în ceea ce privește profesia de avocat și ne așteptăm să influențeze atât jurisprudența internă, cât și evoluția legislativă. Anul trecut, la CEDO a fost o adevărată avalanșă de hotărâri în special în ceea ce privește libertatea de exprimare a avocaților, precum și hotărâri care condamnă interceptările convorbirilor confidențiale avocat client sau confiscarea nediferențiată, angrosistă a documentelor avocaților, prin mandate emise în cauze în care avocatul respectiv nu este suspectat că ar fi comis vreo infracțiune. De asemenea, CEDO s-a pronunțat în legătură cu necesitatea unei protecții consolidate a secretului profesional al avocatului față de imixtiunile autorităților publice și a precizat că acest secret nu poate contribui la propria incriminare.

2015 a fost un an cu deosebit de multe spețe la CEDO, care au implicat o analiză actualizată a principiilor profesiei de avocat, ca derivând din drepturi fundamentale. Aceste acumulări arată că este momentul unei regândiri, reanalizări a acestor principii în acord cu un context economic, cultural, social și politic foarte diferită sub multe aspecte.

De asemenea, și la Curtea de Justiție a Drepturilor Omului (CJUE) s-au pronunțat hotărâri de importanță majoră pentru evoluția ulterioară a profesiei de avocat. O hotărâre care dă foarte mult de gândit cu privire la viitorul profesiei este cea în cauza cauza *Birutė Šiba împotriva Arūnas Devėnas*, prin care s-a stabilit că Directiva 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii se aplică și contractelor încheiate de avocați. În consecință, avocatul este "furnizor" de servicii iar clientul "consumator", un mod de a gândi de neconceput până acum în dreptul continental. Prin urmare, chiar dacă sunt hotărâri date într-o anumită cauză, acestea sunt cu bătaie pe termen lung asupra evoluției legislative ulterioare.

O altă hotărâre CJUE, amplu comentată în mediile juridice interne și internaționale, va avea impact puternic asupra profesiei, în sensul prezervării dreptului la protecția datelor al avocaților și implicit a principiului secretului profesional. La cererea avocaților români, s-a stabilit foarte clar că se opun dreptului Uniunii Europene măsurile care permit unei autorități a administrației publice să transmită date personale unei alte autorități a administrației publice și prelucrarea lor ulterioară, fără ca persoanele vizate să fi fost informate.

Nu pot să nu observ că în mai multe dintre aceste cauze soluționate de curțile internaționale de justiție, care au avut și vor avea impact pozitiv asupra avocaturii din toată Europa, care au ținut primele rânduri ale presei juridice europene, cei care au susținut astfel de acțiuni sunt avocați români. Este un semn bun, că aceștia se implică la nivel european pentru apărarea profesiei.

E important să monitorizăm cu cea mai mare atenție aceste hotărâri ale instanțelor europene întrucât arată și modificările în starea de fapt a avocaturii la nivel european, care sunt provocările și care sunt tendințele de rezolvare a acestora. Știm deja foarte clar că orice se întâmplă cu profesia în alte țări europene va ajunge și la noi într-un fel sau altul și este important să fim pregătiți în întâmpinarea oricărei probleme.

Ne așteaptă vremuri dificile în domeniul protecției secretului profesional, ținând cont că evoluția terorismului în Europa. Parlamentul European a promis finalizarea procedurilor legislative pentru noul pachet privind protecția datelor cel târziu în primăvara acestui an. Vor urma pachete legislative în acest sens și la noi, vor fi modificări în legislația privind reținerea și stocarea datelor și este important să le urmărim cu cea mai mare atenție și să contribuim cu expertiza noastră la identificarea unor dispoziții de echilibru între dreptul cetățeanului la siguranță și cel la viață privată. Avem în perspectivă apropiată și o nouă lege a securității cibernetice, care va pune aceleași probleme.

În domeniul asistenței juridice din oficiu, neacordarea de către state a fondurilor suficiente a dus la mari frământări la nivel european, inclusiv la greve prelungite ale avocaților în Franța și în Marea Britanie. La data de 8 septembrie 2015, Parlamentul European a adoptat Rezoluția referitoare la situația drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană, în care își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că numeroase state membre "limitează dreptul privind accesul la

justiție al persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente” și dispune că ”este esențial ca UE să adopte o directivă fermă și cuprinzătoare privind asistența juridică”. Prin urmare, și în acest domeniu s-au produs acumulări consistente la nivel european și ne așteptăm ca această chestiune să rămână în prim plan și în 2015, inclusiv în România.

Este dificil să trec în revistă toate evenimentele care au marcat și vor marca avocatura în perioada următoare. În acest newsletter vom încerca să facem o sinteză a celor mai importante reglementări sau proiecte de reglementări de impact, precum și a hotărârilor instanțelor europene ce vor avea o influență decisivă asupra evoluției profesiei. Această sinteză configurează și perspectivele în viitorul apropiat, ce urmează prin adoptarea și aplicarea unor acte normative și hotărâri ale instanțelor.

Însă nu trăim zile în care să putem pune semnul bifat pe o problemă și să trecem la următoarea gândindu-ne că după ce le vom fi rezolvat pe toate vom putea trage o linie și vom aduna o sumă de probleme rezolvate. Interconexiunile și interdependențele au ajuns atât de mari datorită avansului tehnologiei, încât aproape orice eveniment din alte sfere economice are impact indirect asupra profesiei. În plus, instantaneitatea transmiterii informației face ca schimbările schimbările bruște de situații să fie la ordinea zilei.

Inclusiv natura evenimentelor care trebuie monitorizate pentru a putea ține situația profesiei sub control s-a schimbat foarte mult. Nu mai este suficient să urmărești o procedură legislativă la Parlament sau la Guvern, în funcție de stadiile prin care trece, conform legii, un act normativ până a ajunge în Monitorul Oficial. Procesul legislativ trebuie privit integrat cu tot mai multe reglementări și proiecte legislative întrucât interconexiunile, interdependențele au crescut fără precedent nu numai în mediul economic, ci și în cel legislativ. Așa că orice turbulență într-un domeniu oarecare, trebuie privită cu suspiciune, aproape nimic nu mai poate fi eliminat aprioric din analiză. Orice proiect de reglementare trebuie privit atent și prin contextul opiniilor exprimate în presă și chiar în rețelele sociale de către decidenții politici, cu evoluția legislativă la nivel european, cu deciziile Curții de Justiție a Uniunii Europene, care oricând pot schimba o orientare și cu hotărârile CEDO care ajung să se acumuleze în anumite domenii critice și trebuie să vezi momentul în care schimbarea devine inevitabilă. Așa cum s-a putut observa, chiar și

evenimentele personale ale avocaților, incidente mai mari sau mai mici, pot avea impact direct inclusiv asupra evoluției profesiei.

Nu ne mai putem aștepta că dacă am rezolvat anumite probleme, într-o bună zi vom sta liniștiți. Va trebui să acceptăm ideea că pentru a supraviețui va trebui să ne adaptăm ritmului accelerat, provocărilor continue și că acestea reprezintă noua normalitate.

Evoluția legislativă în materie fiscală. Clarificări așteptate de avocați în proiectul normelor metodologice

Evoluția legislativă în materie fiscală a fost și rămâne una dintre principalele provocări la adresa profesiei de avocat în 2015. Până la intrarea în vigoare a noilor coduri, fiscal și de procedură fiscală, Uniunea Națională a Barourilor din România a lansat numeroase apeluri către autoritățile publice pentru eliminarea unor dispoziții din proiectele acestor acte normative, care încălcau principiul independenței profesiei de avocat precum și principiul secretului profesional. În final, o bună parte din aceste dispoziții au fost înlăturate sau amendate.

Astfel, în [Legea nr. 187 din 2 iulie 2015 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 6/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal](#) a fost definită noțiunea de activitate independentă, spre deosebire de reglementarea anterioară în care activitatea independentă era prevăzută ca excepție de la cea dependentă – „alta decât o activitate dependentă”, ceea ce facea mult mai ambiguă interpretarea.

De asemenea, au fost instituite criterii noi pentru calificarea ca independente a activităților desfășurate de profesiile libere, persoanele fizice autorizate și cele care obțin venituri din drepturi de autor. Aceleași criterii sunt prevăzute și în [Noul Cod Fiscal](#).

Potrivit noilor reglementări, „activitate independentă” este „orice activitate desfășurată de către o persoană fizică în scopul obținerii de venituri, care îndeplinește cel puțin 4 dintre următoarele criterii:

- 4.1. persoana fizică dispune de libertatea de alegere a locului și a modului de desfășurare a activității, precum și a programului de lucru;
- 4.2. persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți;
- 4.3. riscurile inerente activității sunt asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea;
- 4.4. activitatea se realizează prin utilizarea patrimoniului persoanei fizice care o desfășoară;
- 4.5. activitatea se realizează de persoana fizică prin utilizarea capacității intelectuale și/sau a prestației fizice a acesteia, în funcție de specificul activității;
- 4.6. persoana fizică face parte dintr-un corp/ordin profesional cu rol de reprezentare, reglementare și supraveghere a profesiei desfășurate, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective;
- 4.7. persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea direct, cu personal angajat sau prin colaborare cu terțe persoane în condițiile legii.”

Chiar și în aceste condiții, subzistă unele neclarități cu privire la interpretarea acestor criterii datorită insuficienței corelării cu legislația specifică profesiei de avocat. De exemplu, ce înseamnă ”riscuri inerente activității”, care pentru calificarea unei activități ca fiind independente, trebuie asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea ? Sau cum va vedea autoritatea fiscal criteriul potrivit căruia ”persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți”.

La data de 30 decembrie 2015, Guvernul a aprobat [Proiectul privind Normele Metodologice de aplicare a Legii nr.227/2015 privind Codul Fiscal](#), cu modificările și completările ulterioare, care aduce o serie de precizări la [neclaritățile legii](#) semnalate de UNBR.

În ceea ce privește activitatea independentă, conform proiectului normelor metodologice, se precizează că ”În aplicarea prevederilor art. 7 pct. 3 din Codul fiscal se are în vedere ca raportul juridic încheiat între părți să conțină, în mod obligatoriu, clauze contractuale clare privind obiectul contractului, drepturile și obligațiile părților astfel încât să nu rezulte existența unei

relații de subordonare ci libertatea persoanei fizice de a dispune în ceea ce privește desfășurarea activității. La încadrarea unei activități ca activitate independentă, părțile vor avea în vedere ca raportul juridic încheiat să reflecte conținutul economic real al tranzacției/activității.

Criteriul privind libertatea persoanei de a alege locul, modul de desfășurare a activității, precum și programul de lucru este îndeplinit atunci când cele trei componente ale sale sunt îndeplinite cumulativ. În raportul juridic părțile pot conveni asupra datei, locului și programului de lucru în funcție de specificul activității și de celelalte activități pe care prestatorul le desfășoară.

Persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea chiar și pentru un singur client, dacă nu există o clauză de exclusivitate în desfășurarea activității. În desfășurarea activității persoana fizică utilizează cu preponderență bunurile din patrimoniul afacerii.

Riscurile asumate de prestator pot fi de natură profesională și economică, cum ar fi: incapacitatea de adaptare la timp și cu cele mai mici costuri la variațiile mediului economico-social, variabilitatea rezultatului economic, deteriorarea situației financiare, în funcție de specificul activității.

Prin urmare, proiectul normelor metodologice aduce anumite clarificări necesare, însă acestea vor putea fi validate doar de practică. Pe de altă parte, rămân anumite incertitudini deoarece o astfel de recalificare în activități dependente va deveni problematică în practică, activitățile libere fiind incompatibile, în esența lor, cu activitățile dependente și exclud aplicarea, pentru avocați, a unui regim juridic reglementat de Codul Muncii.

În ceea ce privește procedurile legislative de adoptare a [noului cod de procedură fiscală](#), în forma inițială a proiectului, avocații erau obligați să raporteze zilnic organului fiscal operațiunile în lei sau în valută despre care au luat cunoștință cu ocazia desfășurării activității, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 5.000 euro, indiferent dacă tranzacția se realizează prin una sau mai multe operațiuni ce par a avea o legătură între ele.

Urmare a [demersurilor întreprinse de UNBR](#), aceste dispoziții au fost eliminate din proiect. S-a demonstrat că astfel de prevederi sunt contrare principiilor europene ale profesiei de avocat, prin încălcarea gravă a secretului profesional. S-a arătat că aceste dispoziții excedează chiar și sfera informațiilor pe care avocații sunt obligați să le raporteze Oficiului Național de Prevenire și

Combatere a Spălării Banilor, potrivit procedurii prevăzute în Protocolul încheiat între Uniunea Națională a Barourilor din România și Oficiu cu privire la schimbul reciproc de date și informații în vederea stabilirii procedurii aplicării de către avocați a prevederilor Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor precum și pentru instituirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare .

Potrivit [apelului UNBR](#) către autoritățile statului, Corpul profesional al avocaților nu acceptă să raporteze zilnic informații organelor fiscale, în formatul, cu conținutul și detaliile pe care le va stabili Președintele ANAF, prin norme infraparlamentare, pe baza unei norme de atribuire de competență într-un domeniu ce vizează activități care țin de domeniul vieții private a clienților ori de secretul comercial al afacerilor, cu încălcarea flagrantă a dispozițiilor legale specifice privind secretul profesional.

A se vedea:

- [SCRISOAREA DESCHISĂ](#) a Uniunii Naționale a Barourilor din România („UNBR”) referitor la proiectele de acte normative în domeniul fiscal, care încalcă principiul independenței profesiei de avocat, adresată adresată Primului-Ministru al României, domnul Victor-Viorel Ponta, Ministrului Finantelor Publice, domnul Eugen Orlando Teodorovici, domnului deputat Viorel Ștefan, președinte al Comisiei pentru buget, finanțe și bănci a Camerei Deputaților, domnului notar Liviu-Bogdan Ciucă, președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților

- [MEMORIUL](#) prin care U.N.B.R. argumentează solicitarea expresă ca în procedura de adoptare a Proiectului Codului Fiscal să se prevadă expres că activitatea pe care avocații o desfășoară în modalitățile de exercitare a profesiei reglementate de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și Statutul Profesiei de avocat nu poate fi tratată ca „activitate dependentă” în sensul art. 7 pct. 1 din Proiectul Codului Fiscal în forma adoptată de Senat.

- [Guvernul a decis să renunțe la reconsiderarea activităților independente în activități dependente](#)
- [Noile criterii de calificare a activităților independente](#)
- [Apelul U.N.B.R. privitor la protejarea secretului profesional al avocatului prin înlăturarea obligației de a raporta zilnic operațiunile de plată mai mari de 5.000 Euro, potrivit proiectul Codului de procedură fiscală, aprobat de Guvern în ședința din 25.03.2015, aflat în procedură parlamentară la Senat.](#)
- [Proiectul codului de procedură fiscală: Avocații sunt exceptați de la obligația furnizării de "informații" organelor fiscale, însă sunt obligați să raporteze zilnic, către ANAF, tranzacțiile clienților de peste 5000 de euro.](#)

Noile reglementări privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice

Prin [Legea nr. 235 din 12 octombrie 2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice](#) se instituie, în principal, obligația autorizării instanței de judecată în cazul accesării și utilizării acestor date de către organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale. Însă, contrar criticilor aduse de Curtea de Justiție a Uniunii Europene și de Curtea Constituțională a României la adresa actelor normative invalidate, respectiv, neconstituționale, **noile reglementări nu prevăd nicio excepție, astfel încât acestea se aplică, chiar și acelor persoane ale căror comunicații sunt supuse, potrivit normelor dreptului național, secretului profesional.**

Această lege vine în contextul unui vid legislativ survenit în urma adoptării, în aprilie 2014, de către Marea Cameră a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a unei [hotărâri](#) prin care a invalidat [Directiva 2006/24/CE](#) privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice. Această Directivă a fost transpusă în dreptul național prin [Legea nr. 82/2012](#) privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, declarată neconstituțională. Prin [Decizia](#) din data de 8 iunie 2014, Curtea Constituțională a României (CCR) a constatat că această lege este neconstituțională, arătând că până la adoptarea de către Parlament a unei noi legi privind reținerea datelor, care să respecte prevederile și exigențele constituționale, așa cum au fost relevate în decizia acesteia, organele judiciare și organele de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale nu mai au acces la datele care au fost reținute și stocate deja în baza Directivei 2006/24/CE și a Legii nr.82/2012 în vederea utilizării lor în cadrul activităților definite de art.1 alin.(1) din Legea nr.82/2012.

Atât decizia CJUE, cât și decizia CCR prevăd obligația instituirii unor garanții suplimentare, care să asigure respectarea drepturilor fundamentale prevăzute la art 7 și 8 din [Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene](#), respectiv dreptul la libertate și siguranță și dreptul la respectarea vieții private și de familie, cât și a acelorași drepturi fundamentale prevăzute de Constituția României.

Una dintre acestea este aceea că Directiva 2006/24 , respectiv Legea 82/2012, acoperă în mod generalizat toate persoanele și toate mijloacele de comunicare electronică, precum și ansamblul datelor de trafic, **fără a face vreo diferențiere, limitare sau excepție în funcție de obiectivul combaterii infracțiunilor grave (par.61 din Decizia CJUE și par. 33 din Decizia CCR). De asemenea, directiva menționată, respectiv legea, nu prevăd nicio excepție, astfel încât ea se aplică chiar și acelor persoane ale căror comunicații sunt supuse, potrivit normelor dreptului național, secretului profesional (par 58 din Decizia CJUE și par. 31 din Decizia CCR)** Se poate observa că Legea 235/2015 nu aduce nicio corecție în acest sens. Dimpotrivă, prin scoaterea acesteia din context, raportat la scopul reținerii datelor pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor, nu mai sunt menținute garanțiile limitării accesului la date al

autorităților la infracțiunile considerate grave în legea 82/2012. Practic, potrivit noii reglementări, aceste autorități ar putea dobândi acces la date în cazul oricărei infracțiuni suspectate și fără a ține cont de comunicațiile acoperite de secretul profesional.

A se vedea și :

- [Exigențele Curții Constituționale în raport cu noua reglementare privind accesul la date personale al autorităților, prevăzută de Legea nr. 235/2015](#)

- [HOTĂRÂREA CURTII \(Marea Cameră\) din 8 aprilie 2014 „Comunicații electronice – Directiva 2006/24/CE – Servicii de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice – Păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea unor astfel de servicii – Validitate – Articolele 7, 8 și 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”](#)

- [Decizia Curții Constituționale nr. 440 din 8 iulie 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice și ale art. 152 din Codul de procedură penală](#)

Intrarea în vigoare a Legii privind procedura insolvenței persoanelor fizice amânată cu încă un an

La data de 23 decembrie 2015, Guvernul a adoptat ordonanță de urgență prin care a amânat până la 31 decembrie 2016 intrarea în vigoare a [Legii nr. 151 din 18 iunie 2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice](#). Conform [comunicatului Guvernului](#), amânarea fost decisă în condițiile în care, o parte din mecanismul de aplicare nu este încă pregătit, iar normele metodologice de implementare nu au fost adoptate.

Scopul acestei legi este instituirea unei proceduri colective pentru redresarea situației financiare a debitorului persoană fizică, de bună-credință, acoperirea într-o măsură cât mai mare a pasivului acestuia și descărcarea de datorii a acestui debitor.

Din perspectiva profesiei de avocat, legea nr. 151/2015 aduce următoarele noutăți legislative :

- (1) posibilitatea avocatului de a fi administrator sau lichidator în procedură ;
- (2) obligativitatea avocatului de urma cursuri de specialitate pentru a deveni administrator sau lichidator;
- (3) necesitatea susținerii unui examen pentru a obține această calitate de administrator sau lichidator și (4) obligația corpului profesional de a organiza pregătirea profesională cât și dobândirea acestor noi calități.

Institutul Național pentru Pregătirea Avocaților (INPPA), în colaborare cu specialiști în domeniu și cu celelalte corpuri profesionale implicate în procedură, a luat măsurile necesare în privința programelor de studiu pentru pregătirea profesională continuă în domeniul procedurii insolvenței persoanei fizice.

Însă, având în vedere amânarea prevăzută de noua ordonanță de urgență, programele de pregătire profesională vor demara începând cu data intrării în vigoare a Legii nr. 151/2015.

Așa cum se arată în [comunicatul Guvernului](#), până la jumătatea lunii ianuarie 2016, Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului și Ministerul Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri vor prezenta Guvernului un plan al măsurilor necesare pentru pregătirea implementării acestei legi, care să conțină etapele, termenele de realizare și responsabilii.

A se vedea:

- [*Legea insolvenței persoanelor fizice aduce noutăți din perspectiva profesiei de avocat. I.N.P.P.A face demersuri pentru pregătirea specialiștilor*](#)
- [*Proiectul privind Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanei fizice: dobândirea de către avocat a calității de administrator al procedurii și lichidator*](#)

Proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, adoptat de Senat

La data de 29.06.2015, Senatul a adoptat Proiectul de lege privind modificarea și completarea legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat. La ora actuală, proiectul se află la Camera Deputaților, așteptând să intre în dezbateri în prima sesiune parlamentară din 2016.

Principalele modificări se referă la protejarea secretului profesional și a confidențialității comunicărilor avocat client, ca principiu fundamental al profesiei și ca garanție a drepturilor fundamentale la apărare și la un proces echitabil. Proiectul de lege tinde să apere atât avocatul, cât și justițiabilul, de presiunile nejustificate legal, în vederea obținerii de probe.

În acest sens, au fost introduse dispoziții noi, care prevăd în mod expres că sunt interzise perchezițiile la sediul avocatului și confiscarea de documente, indiferent de suportul pe care se află. Însă, aceste dispoziții nu se aplică în condițiile în care avocatul însuși este suspectat, potrivit unor indicii temeinice, că a comis fapte penale.

Proiectul a avut în vedere recente decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) care condamnă confiscările engrosiste de documente și calculatoare de la birourile sau societățile de avocatură, în condițiile în care acestea nu au legătură cu o cauză în care avocatul este suspectat pentru săvârșirea unei fapte penale și când perchezițiile și confiscările sunt disproporționate în raport cu obiectivul urmărit. (Cauzele [Vinci contra Franței](#) și [Yuditskaya contra Rusia](#))

Redăm, în continuare, reglementările în vigoare ale Legii 51/1995 referitoare la percheziționarea avocatului, a domiciliului ori a cabinetului sau ridicarea de înscrisuri și bunuri, precum și completările la aceste dispoziții propuse prin Proiectul de lege privind modificarea și completarea legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat:

Reglementările în vigoare:

Art. 35, alin (1): Pentru asigurarea secretului profesional, actele și lucrările cu caracter profesional aflate asupra avocatului sau în cabinetul sau sunt inviolabile. Percheziționarea avocatului, a domiciliului ori a cabinetului sau ridicarea de înscrisuri și bunuri nu poate fi făcută decât de procuror, în baza unui mandat emis în condițiile legii. (2) Nu vor putea fi ascultate și înregistrate, cu niciun fel de mijloace tehnice, convorbirile telefonice ale avocatului și nici nu va putea fi interceptată și înregistrată corespondența sa cu caracter profesional, decât în condițiile și cu procedura prevăzute de lege.

Propunerile de completare, adoptate de Senatul României:

După alin. 1 al art. 35 se introduc două noi alineate, alin. 1¹ – 1² cu următorul cuprins:

(1¹) Sunt exceptate de la măsura ridicării de înscrisuri, a sechestrării sau a confiscării:

1. comunicările scrise între avocat și clientul său, autorizat legal să refuze oferirea de declarații,
2. consemnările efectuate cu privire la comunicările încredințate de către client sau cu privire la alte împrejurări la care se referă dreptul de a refuza depunerea de mărturie,
3. alte bunuri cu privire la care se aplică dreptul de a refuza depunerea de mărturie.

Nu este admisă ridicarea, sechestrarea sau confiscarea înscrisurilor, a suporturilor de sunet, de imagine și date, a imaginilor și a altor reprezentări care se află în posesia avocatului.

Restricțiile privind măsura confiscării nu sunt aplicabile în situația în care probe sau indicii temeinice justifică suspiciunea că avocatul ar fi implicat în săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală ori dacă avocatul este implicat în favorizarea infractorului, obstrucționarea justiției sau într-o tănuire sau dacă este vorba despre bunuri rezultate în urma săvârșirii unei infracțiuni, care au fost utilizate sau destinate săvârșirii unei infracțiuni sau care provin dintr-o infracțiune.

Restricțiile privind măsura confiscării nu sunt aplicabile în situația în care avocatul contribuie la disimularea provenienței bunurilor obținute ilegal, dacă avocatul ascunde un bun provenit dintr-o infracțiune, disimulează proveniența acestuia sau obstrucționează ori periclitează

identificarea provenienței, identificarea, confiscarea, ridicarea sau punerea sub sechestru a unui astfel de bun.

(1²) Percheziția sediului profesional al avocatului sau a domiciliului acestuia este condiționată de existența unui mandat de percheziție emis de judecător. Decanul baroului local (sau reprezentantul acestuia) trebuie să fie prezent pe parcursul întregii proceduri de percheziție derulate la sediul profesional al avocatului.

Totodată, având în vedere că noile coduri - penal și de procedură penală – au reconfigurat procesul penal și au acordat un rol mai mare avocatului, s-a impus completarea art. 40, în sensul asigurării garanțiilor că acest rol este exercitat în conformitate cu legea, precizându-se limitele legale ale exercitării profesiei. La articolul 40, după alineatul (1) se introduc patru noi alineate, alin.(2)- (5), cu următorul cuprins:

„(2) Avocatul este obligat să depună toată diligența pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale clienților și să uzeze de mijloacele prevăzute de lege, pe care le consideră favorabile acestora.

(3) Avocatul este obligat să se abțină de la asistarea și sfătuirea unui client în realizarea de către acesta de acte sau fapte ce ar putea constitui infracțiuni.

(4) Avocatul este îndreptățit să se retragă imediat și să renunțe la asistarea și reprezentarea clientului în cazul în care acțiunile și scopurile acestuia, aparent legale la începutul asistenței și/sau a reprezentării se dovedesc, pe parcursul acesteia, ca fiind infracționale.

(5) Folosirea în scopuri ilegale de către client a opiniei și sfatului avocatului, date clientului în această calitate, fără cunoștința avocatului care a oferit opinia sa juridică sau care a dat sfatul respectiv, nu atrage răspunderea avocatului. "

În condițiile în care codul penal incriminează faptele de corupție și de serviciu comise de funcționari publici sau de alte persoane decât funcționarii publici, au fost necesare precizări privind situațiile în care se poate atrage răspunderea penală a avocatului prin raportare la

înțelesul noțiunii de funcționar public în legea penală. Potrivit proiectului (art. 39), "În exercitarea profesiei, avocații sunt parteneri indispensabili ai justiției, ocrotiți de lege, fără a putea fi asimilați funcționarilor publici sau persoanelor prevăzute de art.308 Cod penal, cu excepția situațiilor în care atestă identitatea părților, a conținutului sau datei unui act".

În scopul asigurării garanțiilor aferente respectării principiului fundamental al independenței avocatului, proiectul introduce un articol nou (14¹), interzice avocatului să fie lucrător operativ, inclusiv acoperit, informator sau colaborator al serviciilor de informații. Avocatul este obligat să depună la barou o declarație pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu este lucrător operativ, inclusiv acoperit, informator sau colaborator al serviciilor de informații.

Alte modificări au fost operate ca urmare a deciziilor Curții Constituționale a României (CCR). Astfel, ca urmare a Deciziei CCR nr. 297 din 22 mai 2014, prin care prevederile art. 25, alin. 2 au fost declarate neconstituționale, acest articol a fost modificat în sensul că în cazurile în care există incompatibilitate, decizia de primire în profesie va produce efectele numai de la data încetării stării de incompatibilitate, renunțându-se la teza potrivit căreia această stare de incompatibilitate trebuie rezolvată în termen de două luni de la emiterea deciziei.

De asemenea, prin decizia CCR nr. 1519/2011, dispozițiile art. 21, alin 1 au fost declarate neconstituționale, instanța motivând că interzicerea dreptului avocaților de a pleda la instanțele și parchetele la care soțul, rudele sau afinii săi funcționează ca judecători, respectiv procurori nu își găsește justificare rezonabilă în raport cu interesul apărut, atâta vreme cât menținerea prezumției de imparțialitate a instanței este asigurată de dispozițiile corespunzătoare din codurile de procedură civilă și penală. În scopul asigurării conformității cu decizia Curții Constituționale, proiectul prevede abrogarea art 21.

Întrucât Noul Cod Civil introduce noțiunea de patrimoniu de afecțiune și regimul acesteia, instituție ce interferează direct cu profesia de avocat, s-a impus adoptarea unor dispoziții exprese în acest sens în LEgea nr. 51/1995. Astfel, la articolul 5, după alineatul (9) se introduce un nou alineat, alin.(10), cu următorul cuprins: „(10) La constituirea formelor de exercitare a profesiei și ulterior, avocații au dreptul să stabilească patrimoniul afectat exercitării profesiei, în

condițiile legii, cu procedura reglementată pentru constituirea Registrului electronic al evidenței patrimoniului de afecțaiune al avocaților, în condițiile stabilite de Consiliul U.N.B.R. prin Regulamentul de organizare și funcționare. Înscriserea efectuată în registru are efecte de opozabilitate față de terți, în condițiile prevăzute de lege."

A se vedea:

- [LEGEA privind modificarea și completarea Legei nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, adoptată de Senat în ședința din 29 iunie 2015](#)
- [Precizări referitoare la Proiectul de lege privind modificarea și completarea legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat](#)
- [CEDO condamnă confiscarea nediferențiată de documente care conțin corespondența confidențială avocat client, în cadrul unei inspecții derulate de Departamentul pt concurența la sediul a două societăți comerciale.](#)
- [CEDO: Contract fictiv semnat de un avocat din cadrul societății de avocatură, în numele firmei. Percheziții la sediul firmei de avocați și sechestrarea computerelor tuturor avocaților din societate. Secret profesional. Încălcarea art. 8 din Convenție referitor la respectarea vieții private și a secretului corespondenței.](#)

Propunerea legislativă privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților adoptată de Senat

La data de 2 noiembrie 2015, Senatul a adoptat, cu o largă majoritate de voturi, [Propunerea legislativă privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților](#). În prezent, proiectul se află la Camera Deputaților, care este for decizional, și urmează să intre în dezbateri în prima sesiune parlamentară din 2016.

Având în vedere evoluția legislativă internă și europeană, care impune noi cerințe de predictibilitate și transparență, de asigurare a sustenabilității în raport cu evoluția economică și demografică, a fost necesară adaptarea legislației actuale referitoare la pensile avocaților.

Aceste aspecte au fost avute în vedere și până în prezent, fiind adaptate prin instrumentele mai flexibile ale legislației secundare, însă neunitare. Actualmente, sistemul de pensii și asigurări sociale ale Avocaților din România este reglementat de o serie de acte normative cu forță juridică diferită, respectiv Legea 452/2001, OUG 221/2000, Statutul Casei de Asigurări a Avocaților din România, Hotărâri ale Consiliului UNBR. De aceea, devenit stringentă integrarea acestora la nivel de lege, actul normativ cu forța cea mai mare, în măsură să determine o evoluție legislativă consecventă, în măsură să asigure viabilitatea, sustenabilitatea, transparența predictibilitatea și solvabilitatea financiară.

Noul sistem de pensii prevăzut în proiect rămâne bazat pe principiile fundamentale în baza cărora a funcționat și până acum, respectiv: autonomia, unicitatea, contributivitatea, obligativitatea, egalitatea, interesul public, solidaritatea socială, specializarea contribuțiilor și fondurilor, repartiția, imprescribilitatea, incesibilitatea, descentralizarea flexibilă și transparența decizională.

Astfel, preluând aceste principii și specificul sistemului actual în privința elementelor structurale definitorii, proiectul propune un model de pensii ocupaționale care rămâne autonom, bazat pe aceleași principii fundamentale, însă integrează în mod unitar și adaptat vremurilor aspectele referitoare la contribuțiile la fondurile sistemului, categoriile de pensii, modul de stabilire și de plată a acestora, celelalte drepturi de asigurări sociale ale avocaților și prestațiile aferente acestora.

Sunt reglementate aspectele referitoare la plafonarea pensiilor până la un nivel maxim, pentru a fi suportabile de către sistem, egalizarea vârstei standard de pensionare pentru femei cu vârsta standard de pensionare pentru bărbați, respectiv 65 ani, într-un interval de 20 de ani – până în anul 2035. Tot în 20 de ani, respectiv până în 2035 se va egaliza și stagiul complet de cotizare, pentru avocații femei și pentru avocații bărbați. Proiectul adoptat de Senat va fi trimis la Camera Deputaților, care este for decizional.

De asemenea, proiectul prevede modul de organizare a Casei de Asigurări a Avocaților, atribuțiile acesteia în gestionarea sistemului precum și răspunderea juridică.

A se vedea:

- [Senatul a adoptat Propunerea legislativă privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților](#)

Modificările Statutului profesiei de avocat

În Monitorul Oficial nr. 649 din 27 august 2015 a fost publicată Hotărârea UNBR nr. 13 din 7 iunie 2015 privind completarea Statutului profesiei de avocat, adoptat prin [Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 64/2011](#)

Aceasta cuprinde trei completări la Statutul profesiei, respectiv interdicția colaborării avocaților cu persoane care exercită fără drept profesia de avocat, interdicția de a face parte din Consiliul Baroului a avocaților care au datorii scadente în privința taxelor și a contribuțiilor profesionale, dreptul președintelui de onoare al UNBR de a participa, fără drept de vot, la lucrările organelor de conducere ale UNBR. Astfel:

1. După articolul 41 se introduce un nou articol, articolul 41¹, cu următorul cuprins:"Art. 41¹.

- (1) Este interzis avocatului ca în exercitarea oricărei activități din cele prevăzute la art. 3 din Lege să colaboreze în orice mod cu persoane fizice sau juridice care îndeplinesc acte ori desfășoară fără drept activități specifice profesiei de avocat.

(2) Încălcarea prevederilor alin. (1) constituie abatere disciplinară gravă și se sancționează cu excluderea din profesie."

2. La articolul 71, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alineatul (1¹), cu următorul cuprins:"(1¹) Nu pot face parte din consiliul baroului avocații care au datorii scadente privind taxele și contribuțiile stabilite pentru formarea bugetului U.N.B.R. și al baroului, precum și a fondurilor Casei de Asigurări a Avocaților și ale filialelor."

3. După articolul 86 se introduce un nou articol, articolul 86¹, cu următorul cuprins:"Art. 86¹.

- Președintele de onoare al U.N.B.R. care nu este membru al organelor de conducere ale profesiei constituite la nivelul U.N.B.R. poate participa, fără drept de vot, la lucrările acestor organe

Clarificări privind modalitatea de operare a diviziunii patrimoniale în materia profesiei de avocat

La data de 12 martie 2015 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 173 Hotărârea nr. 1.069 din 7 martie 2015 privind completarea Statutului profesiei de avocat, adoptat prin Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 64/2011. Aceasta se referă la asigurarea unui cadru normativ clar în domeniul patrimoniului de afectatiune profesională, noțiune prevăzută de Noul Cod Civil, cu incidență asupra profesiei de avocat.

Noile prevederi aduc clarificări în privința modalității de operare a diviziunii patrimoniale în materia profesiei de avocat până la adoptarea Regulamentului de organizare și funcționare a Registrului electronic al evidenței patrimoniului de afectatiune al avocaților.

Astfel, conform Hotărârii UNBR nr.1069 din 7 martie 2015, până la data care va fi stabilită în Regulamentul menționat, ”operarea diviziunii patrimoniale se face prin declarație înscrisă în statutul societății civile profesionale, în actul de înființare al cabinetului individual de avocat, în convenția de asociere a cabinetelor individuale de avocați, după caz, sau prin declarație separată, întocmită în formă scrisă și înregistrată la baroul din care face parte avocatul. Orice creditor al unui avocat a cărui creanță s-a născut în legătură cu profesia poate solicita baroului informații privind masa patrimonială afectată exercitării profesiei avocatului conform declarațiilor înregistrate la barou.

Măsurile sunt menite să asigure o mai mare securitate a circuitului civil atât în privința transferului de mase patrimoniale, cât și în privința răspunderii patrimoniale, cu implicații directe în materia executării silite a acestor bunuri afectate profesiei.

A se vedea:

- [Clarificarea modalității de operare a diviziunii patrimoniale în materia profesiei de avocat până la adoptarea Regulamentului de organizare și funcționare a Registrului electronic al evidenței patrimoniului de afectatiune al avocaților](#)

Excepția serviciilor oferite de avocați de la procedura achizițiilor publice

[Proiectul de lege privind achizițiile publice](#) care transpune, [Directiva 2014/24/UE](#) privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE a fost aprobat în ședința guvernului din data de 27 octombrie 2015 . Statele membre sunt obligate să asigure intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 18 aprilie 2016.

Conform directive, cât și a proiectului de lege, serviciile juridice prestate de avocat sunt exceptate de la aplicarea legii.

Conform art. 29, alin. 1, lit d și alin 3 din proiect, legea nu se va aplica pentru atribuirea contractelor de achiziție publică/acordurilor cadru de servicii care au ca obiect oricare dintre următoarele servicii juridice:

a) reprezentarea unui client de către un avocat în sensul Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, cu modificările și completările ulterioare, în cadrul unei proceduri de arbitraj sau de mediere desfășurate în fața unei instanțe naționale de arbitraj sau de mediere din România ori din alt stat sau în fața unei instanțe internaționale de arbitraj sau de mediere ori în cadrul unor proceduri judiciare în fața instanțelor de judecată sau a autorităților publice naționale din România ori din alt stat sau în fața instanțelor de judecată ori a instituțiilor internaționale;

b) asistență și consultanță juridică acordată de un avocat în vederea pregătirii oricăreia dintre procedurile prevăzute la lit. a) sau în cazul în care există indicii concrete și o probabilitate ridicată ca speța în legătură cu care este acordată asistența și consultanța juridică să facă obiectul unor astfel de proceduri;

De asemenea, sunt excluse de la aplicarea legii și alte servicii juridice, prestate de neavocați, respectiv:

c) servicii de certificare și autentificare a documentelor care sunt prestate de notari publici potrivit dispozițiilor legale;

d) servicii juridice furnizate de fiduciar sau administratori-sechestru ori alte servicii juridice furnizate de entități desemnate de o instanță judecătorească națională sau care sunt desemnați potrivit dispozițiilor legale să îndeplinească sarcini specifice sub supravegherea și controlul instanțelor judecătorești;

e) servicii prestate de executorii judecătorești.

Aceste dispoziții preiau aproape identic art. 10, lit d din Directiva 2014/24/UE. În Directivă se mai precizează că este vorba de reprezentarea legală a unui client de către un avocat în sensul articolului 1 din Directiva [77/249/CEE a Consiliului](#) privind facilitarea exercitării efective a libertății de a presta servicii de către avocați.

A se vedea:

- [Proiectul de Lege privind achizițiile publice: serviciile juridice exceptate de la procedură](#)

Decizia nr. 15 din 21 septembrie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție marchează sfârșitul avocaturii ilegale practicate de persoane înscrise în barouri paralele

Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 15 din 21 septembrie 2015 pune capăt unei practici ilegale privind exercitarea profesiei de avocat de către persoane care nu fac parte din barourile constituite prin lege și nu sunt înscrise în tabloul avocaților.

Din motivarea soluției de admitere a recursului în interesul legii introdus de procurorul general rezultă fără niciun echivoc că, în temeiul legii nr. 51/1995, există o singură uniune profesională și un singur barou în fiecare județ, astfel încât persoanele care exercită activități specifice profesiei de avocat în cadrul unor barouri paralele cu cele care ființează în temeiul legii

săvârșesc infracțiunea prevăzută de art. 348 din Codul penal (art. 281 din Codul penal anterior) privind exercitarea fără drept a unei profesii. Calitatea de avocat este **condiționată de înscrierea în tabloul unui barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România**, formă de organizare profesională unică și exclusivă.

Înalta Curte a arătat că această condiție nu este îndeplinită în cazul persoanelor care exercită activități specifice profesiei de avocat în cadrul unor entități paralele cu cele care ființează în mod legal și sunt succesoare în drepturi ale celor existente anterior, chiar dacă aceste entități ar utiliza, contrar dispozițiilor legale exprese, denumiri identice.

Recursul în interesul legii a fost promovat de Ministerul Public deoarece a existat o practică judiciară neunitară: într-o orientare, instanțele au considerat că persoanele care nu fac parte din formele de organizare profesională consacrate prin Legea nr.51/1995, republicată, și își desfășoară activitatea în cadrul unor structuri constituite din inițiativa unor persoane particulare, săvârșesc infracțiunea prevăzută de art.348 din Codul penal / art.281 din Codul penal anterior, privind exercitarea fără drept a unei profesii, iar alte instanțe au considerat că persoanele mai sus menționate nu pot fi trase la răspundere pentru comiterea infracțiunii de exercitare fără drept a unei profesii sau activități, deoarece nu sunt întrunite condițiile prevăzute de art.348 din Codul penal (art.281 din Codul penal anterior).

Decizia nr. 15/2015 clarifică fără echivoc atât faptul că funcționarea barourilor paralele este interzisă prin lege cât și faptul că practicarea avocaturii de către persoane înscrise în astfel de barouri aceasta constituie infracțiunea de exercitare fără drept a unei profesii, prevăzută de Codul penal.

Decizia nr. 15/2015 a devenit obligatorie pentru toate instanțele începând cu 3 noiembrie 2015, data publicării în Monitorul Oficial nr. 816.

A se vedea:

- [Decizia nr. 15 din 21 septembrie 2015 privind examinarea recursului în interesul legii vizând interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 348 din Codul penal \(corespondent al art. 281 din Codul penal anterior\), în ipoteza exercitării activităților specifice profesiei de avocat de către persoane care nu fac parte din formele de organizare profesională recunoscute de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările ulterioare, Publicată în Monitorul Oficial din nr. 816 din 3 noiembrie 2015, De la data publicării în Monitorul Oficial,](#)

- [ICCJ: Profesia de avocat nu poate fi exercitată decât de persoane care dețin legal titlul profesional de avocat dobândit în cadrul barourilor înființate și organizate prin lege cu procedura prevăzută de lege. Persoanele care exercită acte specifice profesiei de avocat sub titlul de "avocat" pretins atribuit de asociații înființate de particulari săvârșesc infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat.](#)

- [RIL: Singura modalitate legală de exercitare a profesiei de avocat este cea prevăzută de Legea nr. 51/1995 și este condiționată de înscrierea în tabloul unui barou component al UNBR, formă de organizare profesională unică și exclusivă](#)

Neconstituționalitatea dispozițiilor privind obligativitatea reprezentării prin avocat în recurs. Deși reglementările sunt legitime, fiind în scopul bunei funcționări a justiției, sarcinile financiare excesive impuse prin alte reglementări încalcă drepturile la apărare și la un proces echitabil

Prin [Decizia nr 485 din 23 iunie 2015](#), Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile din Codul de procedură civilă referitoare la obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic sunt neconstituționale.

Această decizie era oarecum previzibilă având în vedere jurisprudența Curții în materia aceleiași obligații în cazul persoanelor fizice, respectiv Decizia nr. 462/2014.

În ambele hotărâri curtea constată că deși reglementările privind obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat sunt legitime în raport cu scopul urmărit, și anume buna funcționare a justiției, reglementările în vigoare impun sarcini financiare excesive justițiabililor. Mai mult, disproporția dintre scopul legitim urmărit și sarcinile excesive impuse părților prin dispozițiile criticate, este **”datorată mecanismului defectuos reglementat de legiuitor”**.

Astfel, printre argumentele invocate în motivarea deciziei nr 485 din 23 iunie 2015, Curtea a arătat că obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat ar îngreuna accesul la justiție și dreptul la apărare întrucât persoanele juridice nu au nici măcar dreptul la ajutorul public judiciar, pe care îl au persoanele fizice potrivit OUG nr. 51/2008. De asemenea, pe lângă cheltuielile ocazionate de plata taxei judiciare de timbru, persoanele juridice trebuie să suporte și cheltuielile ocazionate de contractarea unor servicii juridice de consultanță, ceea ce devine dificil mai ales în situația în care au conturile blocate.

În analiza sa, Curtea a constatat că scopul urmărit de legiuitor prin instituirea obligației persoanelor juridice de a fi reprezentate de consilier juridic sau de avocat la redactarea cererii și a motivelor de recurs, precum și în exercitarea și susținerea acestuia **este unul legitim**, fiind reprezentat de impunerea unei rigori și discipline procesuale, asigurarea unei reprezentări juridice adecvate a părților și asigurarea funcționării corespunzătoare a instanțelor de recurs care examinează numai chestiuni de legalitate, respectiv conformitatea hotărârii pronunțate cu legea

De asemenea, Curtea a constatat că dispozițiile criticate **constituie o măsură adecvată** pentru impunerea unei rigori și discipline procesuale și, prin prisma finalității sale, este necesară pentru atingerea scopului urmărit.

Însă, referitor la existența justului echilibru între măsura care a determinat limitarea dreptului de acces liber la justiție și scopul legitim urmărit, Curtea constată că **nu există un raport rezonabil de proporționalitate între cerințele de interes general referitoare la buna administrare a justiției și protecția dreptului la apărare și a accesului liber la justiție**. Astfel, prin condiționările impuse realizării interesului general menționat este afectat în mod iremediabil interesul persoanei care dorește să recurgă la concursul justiției în vederea realizării drepturilor și intereselor sale legitime. Condiționarea exercitării căii de atac de angajarea sau

numirea unui consilier juridic sau de încheierea, în mod obligatoriu, a unui contract de asistență judiciară, drept condiție de admisibilitate a recursului, impune în sarcina persoanei juridice atât condiții excesive pentru exercitarea căii de atac a recursului, cât și costuri suplimentare pentru plata serviciului justiției.

Prin [Decizia nr. 462/2014](#) Curtea Constituțională a constatat că deși obligativitatea reprezentării și asistării persoanei fizice prin avocat în recurs nu contravine, în sine, legii fundamentale, mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat sunt neconstituționale datorită disproporției dintre scopul legitim urmărit și sarcinile excesive impuse părților prin dispozițiile criticate, **datorată mecanismului defectuos reglementat de legiuitor.**

Curtea a reținut că stabilirea unor condiționări pentru introducerea acțiunilor în justiție nu constituie, în sine, o încălcare a accesului liber la justiție, fiind de competența exclusivă a legiuitorului de a institui regulile de desfășurare a procesului în fața instanțelor. De asemenea, a constatat că scopul urmărit de legiuitor prin instituirea dispozițiilor criticate este legitim, acesta fiind buna administrare a justiției prin creșterea calității actului de justiție în procedura recursului, astfel încât **reprezentarea și asistarea prin avocat este, de principiu, conformă acestui scop.** De aceea, Curtea a apreciat că opțiunea legiuitorului pentru această măsură, prin prisma finalității sale, este necesară pentru atingerea scopului urmărit și că in abstracto este adecvată pentru impunerea unei rigori și discipline procesuale.

Însă, motivul pentru care Curtea a declarat aceste dispoziții neconstituționale este acela că, așa cum au fost reglementate, acestea nu apar ca fiind **proporționale** cu scopul legitim urmărit din perspectiva relației existente între interesul general invocat și cel individual. Aceasta deoarece condiționarea exercitării căii de atac de încheierea, în mod obligatoriu, a unui contract de asistență judiciară, drept condiție de admisibilitate a recursului, impune în sarcina individului atât condiții excesive pentru exercitarea căii de atac a recursului, cât și costuri suplimentare și semnificative în raport cu cheltuielile efectuate de cetățean pentru plata serviciului justiției. De aceea, dacă legiuitorul prevede obligativitatea reprezentării și asistării prin avocat în etapa procesuală a recursului, trebuie să reglementeze un mecanism de natură a permite realizarea

scopului legitim urmărit la standardul calitativ propus, fără a impune o sarcină excesivă părților, indiferent de natura acesteia, a arătat Curtea.

Prin urmare, din motivația Curții în ambele decizii reiese că nu obligativitatea reprezentării și asistării prin avocat în recurs a persoanei fizice, respectiv a persoanei juridice contravine legii fundamentale, ci disproporția dintre scopul legitim urmărit și sarcinile excesive impuse părților prin dispozițiile criticate.

Considerăm că, față de argumentele Curții în ambele decizii citate mai sus, se impune, de lege ferenda, o regândire a reglementărilor privind ajutorul public judiciar în materie civilă astfel încât acestea să respecte testul proporționalității între reglementarea obligativității reprezentării și asistării prin avocat în recurs, a cărei legitimitate a fost constatată de Curte, și sarcinile excesive impuse părților prin mecanismele reglementate de stat.

A se vedea

- [Decizia Curții Constituționale cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor privind obligativitatea reprezentării și asistării prin avocat la exercitarea recursului civil](#)

- [Decizia Curții Constituționale nr. 462/2014 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. \(2\) teza a doua, art. 83 alin. \(3\) și art. 486 alin. \(3\) din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr. 775 din data de 24 octombrie 2014](#)

- [Neconstituționalitatea dispozițiilor privind obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic](#)

- [Decizia Curții Constituționale nr. 485 din 23 Iunie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. \(2\) teza a doua, art. 84 alin. \(2\) și art. 486 alin. \(3\) din Codul de procedură civilă](#) Publicată în Monitorul Oficial nr. 539 din 20 Iulie 2015

Stadiul reglementărilor europene privind pachetul de reformă în domeniul protecției datelor

La data de 18 decembrie 2015, Comitetul Reprezentanților Permanenți ai guvernelor statelor membre pe lângă Uniunea Europeană (Coreper) a confirmat textul final de compromis convenit cu Parlamentul European privind reforma în domeniul protecției datelor. Acordul a fost încheiat între Consiliu, Parlamentul European și Comisie la data de 15 decembrie.

În urma acordului politic obținut în cadrul trilogului, textele finale vor fi adoptate în mod oficial de Parlamentul European și de Consiliu la începutul anului 2016. Noile norme vor începe să se aplice la doi ani de la data adoptării.

Pachetul de reformă cuprinde două instrumente:

Regulamentul general privind protecția datelor va permite cetățenilor să exercite un control sporit asupra datelor lor cu caracter personal. În același timp, modernizarea și unificarea normelor va permite întreprinderilor să profite cât mai mult de oportunitățile oferite de piața unică digitală, prin reducerea birocrăției și valorificarea avantajelor oferite de încrederea sporită a consumatorilor.

Directiva privind protecția datelor pentru sectoarele poliției și justiției penale va garanta faptul că datele victimelor, ale martorilor și ale persoanele suspectate de infracțiuni sunt protejate în mod corespunzător în contextul anchetelor penale sau al acțiunilor de asigurare a respectării legii. Totodată, asigurarea unei armonizări legislative sporite va facilita și cooperarea transfrontalieră între forțele polițienești sau organismele de urmărire penală, permițându-le să combată în mod mai eficace criminalitatea și terorismul în întreaga Europă.

În noul proiect de directivă, în ultimele amendamente aduse de Consiliu la data de 9 octombrie 2015, se atrage atenția asupra riscurilor asupra drepturilor și libertățile persoanelor vizate în cazul în care prin prelucrarea datelor este încălcată confidențialitatea datelor protejate de secretul profesional. ([Tabel comparativ](#), amendament 29, art. 37a și amendament 35, art 42, în *abordarea generală a Consiliului*)

A se vedea: [Comunicatul Comisiei Europene](#), din data de 15 decembrie 2015, referitor la Acordul privind reforma UE în materie de protecție a datelor inițiată de Comisie va impulsiona piața unică digitală

Rezoluția Parlamentului European referitoare la supravegherea electronică în masă. Protecția confidențialității comunicărilor avocat client

La data de 29 octombrie 2015, Parlamentul European a adoptat [Rezoluția referitoare la cursul dat Rezoluției Parlamentului European din 12 martie 2014 referitoare la supravegherea electronică în masă a cetățenilor UE \(2015/2635\(RSP\)\)](#)

Conform paragrafului 43 din Rezoluția adoptată la 29 octombrie 2015, Parlamentul European subliniază că supravegherea în masă subminează în mod grav confidențialitatea datelor în anumite profesii reglementate, cum ar fi doctorii, ziariștii și avocații; subliniază în special dreptul cetățenilor UE de a fi protejați de orice supraveghere care vizează comunicarea confidențială a acestora cu avocații lor și care ar încălca Carta drepturilor fundamentale a UE, în special articolele 6, 47 și 48, precum și Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat; invită Comisia să prezinte, până cel târziu la sfârșitul lui 2016, o comunicare privind protecția comunicațiilor confidențiale în exercitarea anumitor profesii care se bucură de privilegii profesionale prevăzute de lege;

În acest sens, Parlamentul European solicită Comisiei să pregătească orientări pentru statele membre privind modul de aliniere a instrumentelor de colectare de date cu caracter personal în scopul prevenirii, depistării, anchetării și urmăririi infracțiunilor, inclusiv din domeniul terorismului, la hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene din 8 aprilie 2014 privind păstrarea datelor (cauzele C-293/12 și C-594/12) și din 6 octombrie 2015 privind sfera de siguranță (cauza C 362/14); atrage atenția în special asupra punctelor (58) și (59) din hotărârea privind păstrarea datelor și asupra punctelor (93) și (94) din hotărârea privind sfera de

siguranță, prin care se solicită în mod clar ca datele colectate să fie individualizate și nu colectate în bloc (par. 44)

De asemenea, se subliniază faptul că jurisprudența cea mai recentă, în special hotărârea CJUE din 8 aprilie 2014 privind păstrarea datelor, stabilește clar ca cerință legală demonstrarea caracterului necesar și proporțional al oricărei măsuri care implică culegerea și utilizarea datelor cu caracter personal care ar putea aduce atingere dreptului la respectarea vieții private și de familie și dreptului la protecția datelor; consideră regretabil faptul că aspectele politice subminează deseori respectarea acestor principii juridice în cadrul procesului decizional; invită Comisia să se asigure, în cadrul Agendei sale privind o mai bună legiferare, că întreaga legislație a UE este de foarte bună calitate, respectă toate standardele juridice și jurisprudența și este în conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a UE; recomandă ca evaluarea de impact privind orice măsuri de asigurare a respectării legii și de securitate care implică utilizarea și culegerea datelor cu caracter personal să includă întotdeauna un test privind caracterul necesar și proporțional (par. 45)

Conform acestei rezoluții, Parlamentul European este preocupat de o serie de legi recente adoptate în unele state membre care extind capacitățile de supraveghere ale structurilor de informații, inclusiv, în Franța, de noua lege privind informațiile secrete adoptată de Adunarea Națională la 24 iunie 2015, lege ce conține mai multe dispoziții care, în opinia Comisiei, pune importante probleme juridice, în Marea Britanie, de adoptarea Legii privind păstrarea datelor și puterile de investigare din 2014 (Data Retention and Investigatory Powers Act) și de decizia ulterioară a instanței de judecată că anumite articole sunt ilegale și trebuie să nu se mai aplice, precum și de propunerile, în Țările de Jos, vizând o nouă legislație care să actualizeze Legea privind informațiile și securitatea din 2002; își reiterează apelul către toate statele membre de a se asigura că actualele și viitoarele lor cadre legislative și mecanisme de control al activităților agențiilor de informații respectă standardele Convenției europene a drepturilor omului și toată legislația în materie a Uniunii (par. 4)

Această Rezoluție, adoptată la 29 octombrie 2015, face bilanțul acțiunilor, precum și a lipsei de acțiune în anumite situații, din partea Comisiei Europene și a altor instituții ale UE în legătură

recomandările stabilite de Parlamentul European în [Rezoluția din 12 martie 2014 referitoare la programul de supraveghere al Agenției Naționale de Securitate \(NSA\) a SUA, la organismele de supraveghere din diferite state membre și la impactul acestora asupra drepturilor fundamentale ale cetățenilor UE și asupra cooperării transatlantice în materie de justiție și de afaceri interne](#), care se referă inclusiv la protecția confidențialității comunicărilor dintre avocat și client, în contextul supravegherii.

Conform paragrafului 11 din Rezoluția adoptată la 12 martie 2014, Parlamentul European ”consideră esențială protejarea privilegiului secretului profesional al avocaților, jurnaliștilor, medicilor și al altor persoane care exercită profesii reglementate de activitățile de supraveghere în masă; subliniază în special că orice incertitudini legate de confidențialitatea informațiilor comunicate în cadrul relației dintre avocat și client ar putea avea un impact negativ asupra dreptului cetățenilor la consiliere juridică, asupra accesului la justiție și asupra dreptului la un proces echitabil” . Printre cele 8 acțiuni prioritate stabilite în această Rezoluție este și ” protejarea statului de drept și a drepturilor fundamentale ale cetățenilor UE (inclusiv împotriva amenințărilor la adresa libertății presei), a dreptului publicului de a primi informații imparțiale și a confidențialității profesionale (inclusiv în relația avocat-client), precum și asigurarea unei protecții sporite a denunțătorilor” (Acțiunea 6, par. 132)

Stadiul proiectelor de reglementări europene privind asistența juridică din oficiu

La data de 8 septembrie 2015, Parlamentul European a adoptat [Rezoluția referitoare la situația drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană \(2013-2014\) \(2014/2254\(INI\)\)](#)

Conform acestei Rezoluții, ”este esențial ca UE să adopte o directivă fermă și cuprinzătoare privind asistența juridică”, având în vedere că numeroase state membre ”limitează dreptul privind accesul la justiție al persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente (punctul 162)”.

În ceea ce privește stadiul propunerilor de reglementare în acest sens, la 27 noiembrie 2013, Comisia Europeană a adoptat o [propunere de directivă](#) a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare. Scopul acestei directive este de a asigura eficacitatea dreptului de a avea acces la un avocat.

La data de 18 mai 2015 Parlamentul European a publicat [Raportul Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne referitor la propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare](#), în care sunt precizate amendamentele aduse de Comisie la proiectul de Directivă, votate în primă lectură.

Dreptul la asistență judiciară atât în cadrul procedurii provizorii cât și în cadrul celei ordinare

Una dintre noutățile aduse prin aceste amendamente se referă la dispozițiile conform cărora persoanele suspectate sau acuzate de o infracțiune, care nu își pot permite avocat, ar trebui să aibă acces la finanțarea de către statul membru, atât pentru asistența juridică "provizorie" cât și pentru asistență juridică "ordinară". Conform art. 3 din proiect:

(a) „asistență judiciară **ordinară**” înseamnă finanțarea și asistența oferită de un stat membru prin intermediul căroră se asigură exercitarea dreptului de a avea acces la un avocat;

(b) „asistență judiciară provizorie” înseamnă asistența judiciară acordată până **în momentul în care decizia** privind asistența judiciară **ordinară este luată și devine executorie**;

În considerentul nr. 12 se arată că statele membre ar trebui să fie în măsură să prevadă că acele costuri care sunt suportate în legătură cu acordarea de asistență judiciară provizorie persoanelor suspectate sau acuzate ori persoanelor căutate pot fi recuperate ulterior în cazul în care, în urma unei evaluări ulterioare efectuate de către autoritatea competentă și a deciziei finale a acesteia pentru a stabili dacă au dreptul la asistență judiciară ordinară, se constată că acestea nu îndeplinesc condițiile necesare pentru a beneficia de asistență judiciară în temeiul

legislației naționale, și în cazul în care persoanele respective au prezentat în mod deliberat autorităților competente informații false cu privire la situația lor financiară. Pentru a garanta că recuperarea costurilor aferente asistenței judiciare provizorii nu prejudiciază persoana suspectată, inculpată sau căutată astfel încât să submineze caracterul general echitabil al proceselor, statele membre ar trebui să ia măsuri pentru ca condițiile legate de recuperarea costurilor să fie clare și rezonabile și să țină seama de situația financiară specifică a persoanei suspectate, inculpate sau căutate.

Avocat din oficiu – definiție. Proba necesității și proba temeiniciei

Art. 3 lit d, adăugat prin amendament, definește de „*avocat din oficiu*”, care înseamnă orice persoană care, în conformitate cu legislația națională, este calificată și are dreptul, inclusiv prin autorizarea sa de către un organism autorizat, să ofere consiliere și asistență juridică și să *reprezinte în justiție persoanele suspectate sau inculpate*.

Conform art. 4a din proiect:

1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate pot obține asistență judiciară gratuită în cazul în care nu dispun de resurse financiare suficiente pentru a suporta, parțial sau integral, cheltuielile de apărare și de judecată („proba necesității”) și/sau când acordarea asistenței judiciare este necesară în interesul actului de justiție („proba temeiniciei”).
2. Proba necesității se bazează pe toți factorii relevanți și obiectivi, cum ar fi veniturile, capitalul, situația familială, nivelul de trai și costul unui avocat din oficiu.
3. Proba temeiniciei include o evaluare a stringenței și complexității cauzei, gravitatea infracțiunii și severitatea sancțiunii eventuale, precum și circumstanțele sociale și personale ale persoanei suspectate, inculpate sau căutate în cauză.
4. Statele membre iau măsuri pentru ca persoanele suspectate, inculpate sau căutate să poată accesa și înțelege ușor toate informațiile relevante privind asistența judiciară în cadrul procedurilor penale, cum ar fi informațiile cu privire la modul și locul în care se poate solicita asistența judiciară, la o serie de criterii transparente de eligibilitate a cererilor de asistență

judiciară, precum și la posibilitățile de a depune o plângere în cazurile în care accesul la asistență judiciară este refuzat sau în care un avocat din oficiu nu asigură o asistență juridică suficientă.

Asigurarea calității asistenței judiciare

Sunt introduse și amendamente cu privire la asigurarea calității asistenței judiciare. Astfel, conform Art. 5a din proiect:

1. Pentru a asigura eficacitatea și calitatea asistenței judiciare, statele membre iau măsurile necesare pentru a garanta că serviciile de asistență judiciară oferite se ridică la standarde suficient de înalte pentru a asigura respectarea dreptului la un proces echitabil.

2. Statele membre iau, în special, măsuri pentru ca:

(a) asistența judiciară ordinară să fie acordată în toate fazele procedurii judiciare penale;

(b) să fie instituite sau menținute sisteme care să asigure calitatea și independența avocaților din oficiu, în special un sistem de acreditare, precum și o educație și o formare profesională continuă care să garanteze că aceștia dispun de suficiente cunoștințe, competențe și experiență pentru a contribui la exercitarea efectivă a dreptului la apărare;

(c) să fie asigurată continuitatea reprezentării judiciare, în cazul în care persoana suspectată, inculpată sau căutată dorește acest lucru;

(d) persoana suspectată, acuzată sau căutată să aibă dreptul să înlocuiască o dată avocatul din oficiu desemnat;

(e) să fie asigurate resurse de finanțare adecvate și să fie garantată autonomia bugetară pentru funcționarea eficientă a sistemului de asistență judiciară;

(f) să se asigure o formare adecvată a întregului personal implicat în luarea deciziilor cu privire la asistența judiciară în procedurile penale;

(g) orice decizie de respingere parțială sau integrală a unei cereri de asistență judiciară să-i fie comunicată în scris persoanei suspectate, inculpate ori căutate.

A se vedea:

- [Parlamentul European propune ca UE să adopte o directivă fermă și cuprinzătoare privind asistența juridică](#)
- [Raportul din 18 mai 2015 al Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne a Parlamentului European referitor la propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind asistența judiciară provizorie pentru persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate și asistența judiciară în cadrul procedurilor aferente mandatului european de arestare](#)

Noua directivă privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului instituie excepții de raportare pentru avocați

La data de 6 iunie 2015 a fost publicată în Jurnalul Oficial Al Uniunii Europene- L 141/73 [DIRECTIVA \(UE\) 2015/849 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului \(UE\) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei](#)

Conform considerentului nr. 9, membrii profesiilor juridice independente, astfel cum sunt definiți de statele membre, ar trebui să se supună prezentei directive atunci când participă la tranzacții financiare sau la tranzacții între societăți comerciale, inclusiv prin furnizarea de consultanță fiscală, întrucât aceasta prezintă riscul cel mai ridicat ca serviciile respectivilor membri ai profesiilor juridice liberale să fie folosite în mod abuziv, în scopul spălării produselor activității infracționale sau în scopul finanțării terorismului. Cu toate acestea, **ar trebui să existe**

scutiri de la orice obligație de raportare a informațiilor obținute fie înainte de o procedură judiciară, în timpul acesteia sau după aceasta, fie în cursul evaluării situației juridice a unui client. Prin urmare, consilierea juridică ar trebui în continuare să facă obiectul obligației de păstrare a secretului profesional, cu excepția cazurilor în care juristul participă la spălarea banilor sau la finanțarea terorismului, consilierea juridică este furnizată în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului sau juristul știe că un client dorește consiliere juridică în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului.

Astfel, articolul 34, alin. (2) prevede că **statele membre nu aplică obligațiile de raportare** prevăzute la articolul 33 alineatul (1) – (*practic orice suspiciuni potrivit cărora fondurile, indiferent de suma în cauză, sunt obținute din activități infracționale sau au legătură cu finanțarea terorismului n.n.*) - notarilor, **altor persoane care exercită profesii juridice liberale**, auditorilor, experților contabili externi și consilierilor fiscali, numai în măsura în care această derogare se referă la informațiile pe care aceștia le primesc de la unul dintre clienții lor sau le obțin în legătură cu acesta în cursul **evaluării situației juridice a clientului respectiv sau al îndeplinirii sarcinii de apărare sau de reprezentare a clientului în proceduri judiciare sau referitor la acestea, inclusiv de consiliere privind inițierea sau evitarea procedurilor, indiferent dacă aceste informații sunt primite sau obținute înaintea procedurilor, în timpul acestora sau după acestea.**

De asemenea, conform art. 34, alin. (1) din Directivă, statele membre pot desemna, în cazul entităților obligate un organism adecvat de autoreglementare pentru profesia în cauză drept autoritate de primire a informațiilor, care, la rândul său, transmite informațiile către unitatea de informații financiare cu promptitudine și sub formă nefiltrată.

A se vedea:

- [Noua directivă privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului: ” Statele membre ar trebui să furnizeze mijloacele și modalitatea de păstrare a secretului profesional și a confidențialității și de respectare a vieții private”, în cazul avocaților](#)

Evoluția proiectului de directivă europeană vizând respectarea prezumției de nevinovăție

La data de 10 noiembrie 2015, Comisia pentru libertăți civile a Parlamentului European a aprobat un [acord](#) al negociatorilor Parlamentului și ai Consiliului privind noi norme europene pentru a se asigura că dreptul de a fi prezumat nevinovat până la proba contrară în cadrul procedurilor penale este respectat în întreaga Uniune Europeană. Acest acord, s-a concretizat într-un [text final de compromis](#) privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.

Conform unui amendament nou introdus, "Un proces din care poate rezulta o decizie privind vinovăția sau nevinovăția, poate avea loc și în absența persoanei suspectate sau acuzate, în cazul în care acesta din urmă a fost informată cu privire la proces și a dat un mandat unui avocat, care a fost numit să-l reprezinte în proces fie de către persoana suspectată sau acuzată, fie de către stat, **și avocatul într-adevăr a reprezentat persoana suspectată sau acuzată la proces**" (considerentul 22b).

Proiectul privind noua directivă trebuie să fie aprobat de către plenul Parlamentului European, la o viitoare sesiune plenară. Odată ce directiva va fi fost aprobată în mod oficial de către atât Parlamentul UE, cât și Consiliu, statele membre vor avea doi ani de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene pentru a transpune directive în legislația națională.

A se vedea:

- [Proiect de directiva europeana vizand respectarea prezumției de nevinovatie, inclusiv in comunicările autoritatilor publice catre mass media](#)

Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene privind condițiile în care avocatul poate fi considerat "furnizor", respectiv "consumator" potrivit Directiva 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

În 2015, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a pronunțat două hotărâri importante din perspectiva aplicabilității Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, în ceea ce privește contractele încheiate de avocați.

În cauza *Birutė Šiba împotriva Arūnas Devėnas* Curtea lămurește condițiile în care avocatul poate fi considerat "furnizor" de servicii, iar în cauza *Horățiu Ovidiu Costea împotriva SC Volksbank România SA* lămurește condițiile în care o persoană fizică ce exercită profesia de avocat poate fi considerată "consumator".

Prin Hotărârea din 15 ianuarie 2015, în [cauza *Birutė Šiba împotriva Arūnas Devėnas*](#), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis că "[Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii](#) trebuie interpretată în sensul că aceasta **se aplică contractelor standardizate de prestări de servicii juridice precum cele în discuție în litigiul principal, încheiate de un avocat cu o persoană fizică** ce nu acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională".

Pentru a ajunge la această concluzie, Instanța CJUE a făcut considerații asupra incidenței criteriilor de apreciere a caracterului abuziv al unei clauze contractuale prevăzute de Directivei 93/13, detaliind condițiile în care acestea sunt aplicabile contractelor de servicii avocațiale, în funcție de specificul lor. În acest context, CJUE a făcut precizări importante cu privire la următoarele aspecte:

- Aplicabilitatea Directivei 93/13 contractelor de prestări juridice în funcție de criteriul calității contractanților. Calitatea de "vânzător sau furnizor" a avocatului în sensul acestei Directive;
- Aplicabilitatea Directivei 93/13 contractelor de prestări juridice în funcție de criteriul sistemului de protecție;
- Condițiile în care clauzele din contractele de prestări juridice devin abuzive: clauze standardizate care nu reflectă acte cu putere de lege sau norme administrative obligatorii;

- Clauzele standardizate nu pot pune problema confidențialității raporturilor avocaților cu „clienții consumatori”;
- Clauzele negociate din contractele avocațiale care conțin informații supuse confidențialității nu intră sub incidența Directivei 93/13;
- Aprecierea caracterului abuziv al clauzelor în funcție de criteriile privind natura contractului și inteligibilitatea și claritatea acestora se face de către instanțele de trimitere.

Hotărârea CJUE în cauza Birutė Šiba împotriva Arūnas Devėnas, prin care stabilește că Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie aplicată și serviciilor avocațiale, însă în condițiile expuse mai sus, reprezintă punctual de plecare a unei jurisprudențe noi în materia contractelor încheiate de avocat cu clienții.

Însă o altă hotărâre CJUE din 3 septembrie 2015 în cauza în [cauza Horatiu Ovidiu Costea împotriva SC Volksbank România SA](#) sunt precizate condițiile în care când o persoană fizică ce exercită profesia de avocat și încheie un contract de credit cu o bancă, fără ca scopul creditului să fie precizat în acest contract, poate fi considerată „consumator”.

În această cauză, CJUE a statuat că ” articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că o persoană fizică ce exercită profesia de avocat și încheie un contract de credit cu o bancă, fără ca scopul creditului să fie precizat în acest contract, poate fi considerată consumator, în sensul acestei dispoziții, atunci când contractul menționat nu este legat de activitatea profesională a acestui avocat. Împrejurarea că creanța născută din același contract este garantată printr-o garanție ipotecară contractată de această persoană în calitate de reprezentant al cabinetului său de avocat și având ca obiect bunuri destinate exercitării activității profesionale a persoanei respective, precum un imobil care aparține acestui cabinet, nu este relevantă în această privință.

A se vedea:

- [Analiza Hotărârii CJUE din 15 ianuarie 2015 cu privire la contractele de prestări juridice încheiate între avocatul "furnizor" și clientul "consumator"](#)
- [CJUE: O persoană fizică ce exercită profesia de avocat și încheie un contract de credit cu o bancă, fără ca scopul creditului să fie precizat în acest contract, poate fi considerată „consumator” atunci când contractul menționat nu este legat de activitatea profesională a acestui avocat](#)

Transferul datelor personale cu privire la venituri între autoritățile publice fără consimțământul expres al persoanelor vizate se opune dreptului Uniunii Europene

Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în [cauza Bara](#) și alții împotriva Președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate, Casei Naționale de Asigurări de Sănătate și a Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) marchează un moment esențial în privința jurisprudenței privind protecția datelor în cazul transferului de către o autoritate a administrației publice a datelor fiscale cu caracter personal în vederea prelucrării lor de către o altă autoritate a administrației publice.

În speță, reclamantii sunt avocați din Baroul Cluj, care au contestat în instanță legalitatea transferului de la Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) către Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS) a datelor fiscale privind veniturile lor, fără consimțământul lor expres și fără informarea lor prealabilă. Avocații au susținut că, pe baza unui simplu protocol intern, și nu a unei măsuri legislative, datele menționate au fost transmise și utilizate în alte scopuri decât cele pentru care fuseseră comunicate inițial către ANAF. Pe baza acestor date, CNAS a solicitat plata restanțelor contribuțiilor la sistemul de asigurări de sănătate. Însă, în temeiul Legii nr. 95/2006, entitățile publice sunt abilitate să transmită date cu caracter personal

caselor de asigurări de sănătate, pentru a le permite acestora din urmă să stabilească calitatea de asigurat a persoanelor vizate.

În aceste condiții, Curtea de Apel Cluj a hotărât să suspende judecarea cauzei și să trimită la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) un set de întrebări preliminare, prin care a urmărit să stabilească dacă prelucrarea datelor de către CNAS necesită informarea prealabilă a persoanelor vizate în ceea ce privește identitatea operatorului și scopul în care au fost transmise aceste date, precum și dacă transmiterea datelor pe baza Protocolului din 2007 încalcă dispozițiile Directivei 95/46 (Directiva) care impun ca orice restricție cu privire la drepturile persoanelor vizate să fie prevăzută de lege și însoțită de garanții, în special atunci când datele sunt utilizate împotriva acestor persoane.

Prin hotărârea preliminară, CJUE a statuat că articolele 10, 11 și 13 din Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date trebuie interpretate în sensul că se opun unor măsuri naționale precum cele în discuție în litigiul principal, care permit unei autorități a administrației publice a unui stat membru să transmită date personale unei alte autorități a administrației publice și prelucrarea lor ulterioară, fără ca persoanele vizate să fi fost informate despre această transmitere sau despre această prelucrare.

A se vedea:

- [CJUE: Cauza Bara și alții contra României](#)

2015: Abundență de Hotărâri CEDO în materia libertății de exprimare a avocatului

Libertatea de exprimare în presă a avocatului pentru apărarea clientului său

Hotărârea Curții Europene a drepturilor Omului din 23 aprilie 2015 în cauza [Morice contra Franței](#) reprezintă un moment istoric în ceea ce privește jurisprudența referitoare la libertatea de exprimare în presă a avocatului pentru apărarea clientului său. Nu numai că hotărârea este pronunțată de Marea Cameră, formată din 27 de judecători, dar reprezintă o adevărată pledoarie în favoarea libertății de exprimare a avocatului, precizând totodată și limitele acesteia. Este o adevărată lucrare de referință internațională care analizează integrat și novator toate hotărârile CEDO de până acum referitoare la libertatea de exprimare a avocaților în apărarea clienților lor, respectiv specificul libertății de exprimare a avocatului în contextul poziției specială a acestuia în administrarea justiției și dreptul său de a contribui la dezbaterile de interes public prin intermediul presei, al necesității menținerii autorității sistemului judiciar și de a asigura relații bazate pe respectul reciproc și respect între diferiții protagoniști sistemului de justiție,

De asemenea, sunt multiple referințe și detalieri cu privire la libertatea de exprimare a avocatului în cazul în care are îndoieli cu privire la imparțialitatea judecătorului și care trebuie să fie justificate în mod obiectiv, în circumstanțele cauzei, precum și a unei “baze factuale suficiente” atunci când exprimă public judecăți de valoare și, ca atare, nesusceptibile de probă.

Libertatea de exprimare a avocatului în cadrul procedurilor judiciare

În hotărârea CEDO din 15 decembrie 2015, pronunțată în cauza [Bono contra Franței](#) CEDO aduce precizări cu privire la libertatea de exprimare a avocatului în cadrul procedurilor penale, constatând că aceasta este mai largă în acest context, decât dacă afirmațiile virulente contra magistraților ar fi fost făcute în public.

Reclamantul, avocat, a fost condamnat în Franța pentru afirmațiile din notele scrise depuse la dosar. El a afirmat că judecătorii de instrucție francezi au fost complici la acte de tortură comise împotriva clientului său de către serviciile secrete siriene și a solicitat respingerea probelor obținute prin tortură. CEDO constată încălcarea art 10 din Convenție. Chiar dacă au fost virulente la adresa magistraților, afirmațiile avocatului din notele scrise au făcut parte din misiunea de apărare, au avut o bază factuală suficientă și nu au ieșit din sala de judecată. Deci nu afectează funcționarea puterii judiciare și nici reputația magistraților în fața marelui public.

Ingerințe justificate în libertatea de exprimare: masuri proporționale în privința sancționării avocatului pentru anumite afirmații defăimătoare la adresa judecătorului în cursul procesului

În cauza [Kincses contra Ungariei](#), prin Hotărârea din 27 ianuarie 2015, CEDO a considerat că sancționarea unui avocat pentru afirmațiile defăimătoare la adresa competenței judecătorului, făcute făcute într-o cerere de apel (și nu în public), nu încalcă art. 10 al Convenției. În această cerere, avocatul a inclus și solicitare de sesizare a autorității responsabile pentru inițierea procedurilor de examinare a competenței profesionale a judecătorului din prima instanță, susținând că acesta este incompetent profesional și că are o aversiune față pe pârât.

Însă, instanța de apel a trimis o sesizare a la Baroul din care face parte avocatul în vederea inițierii procedurilor de sancționare disciplinară a acestuia pentru folosirea unui ton jignitor la adresa instanței. Acesta a fost sancționat de comisia de disciplină a Baroului, care a constatat că limbajul folosit la adresa instanței este inacceptabil și prejudiciează reputația profesiei de avocat. Avocatul a contestat deciziile comisiilor de disciplină în instanță și a pierdut în toate gradele de jurisdicție.

În acest caz, Curtea a considerat că motivele invocate de Colegiul disciplinar și instanțele naționale au fost suficiente și pertinente pentru a justifica ingerința și că sancțiunea aplicată reclamantului – o amendă al cărei quantum nu este excesiv - nu a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit. Interferența poate fi astfel în mod rezonabil considerată necesară într-o societate democratică pentru a proteja sistemul judiciar, în sensul articolului 10 § 2.

Interesant este că, în considerentele hotărârii, Curtea ține un veritabil discurs cu privire la conduita pe care trebuie să o abordeze avocatul atât în cursul procesului.

Limitele libertății de exprimare a avocaților în condițiile unor afirmații generale ce nu vizează o critică obiectivă

În cauza [Fuchs contra Germaniei](#), prin Decizia din 27 ianuarie 2015, CEDO a conchis că sancționarea **unui avocat pentru afirmații defăimătoare la adresa expertului, în cadrul procesului penal, nu încalcă art. 10 din Convenție.**

În acest caz, un avocat s-a plâns la CEDO că i-a fost încălcat dreptul la liberă exprimare prevăzut de art. 10 din Convenție, în contextul în care a fost supus unor sancțiuni penale și disciplinare sub acuzația că ar fi defăimat un expert numit de către procuratură, în timp ce reprezenta un client.

Curtea a constatat însă că instanțele germane au adus motive relevante și suficiente pentru deciziile lor și a remarcat că apărarea intereselor clientului nu dă dreptul avocatului să sugereze că expertul a falsificat elemente de probă în condițiile în care declarațiile acestuia nu vizau o critică obiectivă a activității expertului în cazul clientului său, ci o remarcă generală potrivit căreia concluziile acestuia sunt inutilizabile. Curtea consideră că experții autorizați ar trebui să-și poată îndeplini sarcinile fără a suferi perturbări neobișnuite, dacă acestea în exercițiul profesiei lor.

Defăimarea judecătorului, fără o bază factuală suficientă, prin scrisori trimise de avocat Consiliului Superior al Magistraturii și colegilor magistratului sancționată de CEDO

În hotărârea pronunțată la 30 iunie 2015, în cauza [Peruzzi contra Italiei](#) CEDO a constatat lipsa unei baze factice suficiente în legătură cu afirmațiile defăimătoare făcute de avocat la adresa judecătorului, considerând că aceste afirmații s-au bazat pe faptul că judecătorul a respins cererile formulate de reclamant în interesul clienților săi.

În speță, reclamantul, de profesie avocat a trimis o scrisoare la Consiliul Superior al Magistraturii în care a plâns de comportamentul unui judecător al Curții de Lucca, X. Apoi a mai trimis o scrisoare circulară mai multor judecători de la aceeași instanță, fără a preciza numele judecătorului X. Reclamantul s-a plâns de faptul că judecătorul X a luat decizii nedrepte și arbitrare, că este părtinitor, că ori a "a greșit" intenționat " ori este vorba de neglijență gravă sau lipsa de angajament, și nu în ultimul rând, de lipsa de respect pentru demnitatea și responsabilitatea profesiei de avocat.

Având în vedere că anumiți termeni utilizați în scrisoarea circulară subminează reputația magistratului, X a depus o plângere pentru defăimare împotriva reclamantului care a fost condamnat în primă instanță la o pedeapsa privativă de libertate și în a doua instanță la o amendă mică, de 400 de euro.

CEDO a considerat că solicitantul nu a încercat în niciun moment să demonstreze realitatea comportamentului specific imputat X și nu a produs dovezi pentru a demonstra existența unei fraude în cazul deciziilor contestate ea. În ochii Curții, acuzațiile de comportament necorespunzător din partea judecătorului X s-au bazat pe faptul că judecătorul a respins cererile formulate de reclamant în interesul clienților săi. De asemenea, Curtea a luat în considerare contextul în care scrisoarea a fost scrisă și diseminată. În acest sens, ea a remarcat, în primul rând, că criticile reclamantei nu au fost făcute în cadrul ședinței sau în cadrul procedurilor judiciare.

A se vedea:

- [Hotărâre istorică a Marii Camere de la CEDO referitoare la libertatea de exprimare în presă a avocatului pentru apărarea clientului său](#)
- [CEDO: Limitele libertății de exprimare a avocaților. Condamnarea unui avocat pentru afirmatii defăimătoare la adresa expertului, în cadrul procesului penal, nu încalcă art. 10 din Convenție](#)
- [CEDO: Limitele libertății de exprimare a avocaților. Afirmatii defăimătoare la adresa judecătorului în cursul procesului.](#)

Condamnări CEDO pentru confiscări nediferențiate de documente care conțin corespondență confidențială avocat client. Confiscări disproportionale în raport cu scopul urmărit și insuficiența descrierii în mandat a argumentelor care justifică percheziția

În Hotărârea din 2 aprilie 2015, pronunțată în cauza [Vinci contra Franței](#), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, în unanimitate, CEDO a constatat ca, în speța, confiscările de documente de la o societate de avocatură au fost disproporționate în raport cu scopul urmărit și a existat o încălcare de către Franța a articolului 6 § 1 (dreptul la un proces echitabil) din Convenție, precum și o încălcare a articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței).

În speță, reclamantii au afirmat că acestea au fost efectuate într-un mod masiv și nediferențiat, fiind ridicate mii de documente aflate în calculatoare și multe neavând legătură cu ancheta, dar fiind protejate de confidențialitatea comunicărilor avocat client. De asemenea, s-au plâns că nu s-a făcut un inventar precis al documentelor confiscate.

Hotărârea s-a axat pe punerea în balanță a intereselor legate, pe de o parte, de interesului legitim al statului de a căuta dovezi privind infracțiuni prevăzute de dreptul concurenței și, pe de altă parte, de respectarea dreptului la viață privată și corespondență, inclusiv confidențialitatea între avocat și client.

CEDO a considerat că, în acest caz, garanțiile prevăzute de dreptul intern, care reglementează inspecțiile și confiscările în legislația concurenței, nu au fost aplicate într-o manieră corespunzătoare, în special în ceea ce privește corespondența dintre un avocat și clientul său, printre documentele confiscate în mod nediferențiat făcând parte documente acoperite de confidențialitatea comunicărilor avocat client.

Într-un alt caz soluționat de CEDO la data de 12 februarie 2015 - [Yuditskaya contra Rusia](#) - plângerea sa a fost făcută de mai mulți avocați, colegi la firma de avocatură "Biznes i Pravo", cărora le-au fost confiscate calculatoarele, în cadrul unei proceduri penale în care era implicat un alt coleg al lor avocat.

În speță, instanța națională a reținut că firma de avocatură și nu avocatul individual a semnat contract fictive, pentru a acoperi o mită, motiv pentru care a autorizat percheziționarea sediului firmei și implicit a tuturor calculatoarelor.

Însă CEDO a considerat că mandatul de percheziție a fost formulat în termeni foarte generali, oferind anchetatorilor un drept de apreciere discreționară în efectuarea percheziției. CEDO a criticat faptul că instanța națională nu a explicat de ce nu ar fi suficientă o percheziție doar la calculatorul utilizat de avocatul implicat. Mai mult decât atât, în mandatul emis de judecător nu a fost atinsă problema ca datele sunt acoperite de secretul profesional trebuie să fie protejate, deși era conștient de faptul că reclamanții sunt membrii unui barou și dețin documente confidențiale. Curtea a apreciat că cercetarea efectuată în absența unei suspiciuni rezonabile sau a oricăror măsuri de protecție împotriva "interferențelor" cu secretul profesional la birourile de avocatura ale reclamanților și confiscarea computerelor lor a mers dincolo de ceea ce a fost "necesar într-o societate democratică" pentru a atinge scopul legitim urmărit. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 8 din Convenție.

A se vedea:

- [CEDO condamnă confiscarea nediferențiată de documente care conțin corespondența confidențială avocat client, în cadrul unei inspecții derulate de Departamentul pt concurența la sediul a două societăți comerciale.](#)

- [CEDO: Contract fictiv semnat de un avocat din cadrul societății de avocatură, în numele firmei. Percheziții la sediul firmei de avocați și sechestrarea computerelor tuturor avocaților din societate. Secret profesional. Încălcarea art. 8 din Convenție referitor la respectarea vieții private și a secretului corespondenței.](#)

CEDO condamnă interceptările prin ricoșeu ale convorbirilor confidențiale ale avocatului, în condițiile în care acesta nu are posibilitatea unui control efectiv asupra modului în care sunt utilizate înregistrările

Atât pentru români, cât și la nivel European, una dintre cele mai importante hotărâri pronunțate de CEDO în material interceptărilor a fost cea în cauza [Pruteanu contra României](#). În această cauză, CEDO a condamnat interceptările "prin rigoșeu" ale convorbirilor confidențiale avocat client, în condițiile în care procedurile penale nu sunt îndreptate împotriva avocatului și acesta nu are posibilitatea unui control efectiv asupra modului în care sunt utilizate înregistrările.

În speță, Parchetul de pe lângă Tribunalul Bacău a început urmărirea penală a unor asociați la o societate comercială împotriva cărora au fost depuse mai multe plângeri penale pentru înșelăciune. Instanța a autorizat Ministerul Public să intercepteze și să înregistreze convorbirile telefonice ale acestora pentru o perioadă de treizeci de zile, însă o parte a acestor convorbiri au fost cu avocatul Pruteanu.

Avocatul Pruteanu, acționând în nume propriu, nu ca un reprezentant al clienților săi, a formulat recurs împotriva hotărârii interlocutorii prin care s-a autorizat ascultarea, însă instanța a declarat cererea de recurs inadmisibilă întrucât calea de atac nu este prevăzută de lege.

În aceste condiții, dl. Avocat Pruteanu a făcut plîngere la CEDO, pretinzând că a fost încălcat dreptul său la respectarea vieții private și secretul corespondenței, ca urmare a interceptării convorbirilor sale telefonice și lipsa remediilor legale pentru a contesta legalitatea măsurii și a solicita distrugerea înregistrărilor. El și-a întemeiat plîngerea pe articolul 8 din Convenție, luat separat și coroborat cu articolul 13 al Convenției.

Instanța CEDO a reținut că deși măsura interceptării este prevăzută de lege, **aceasta nu prevede situația specifică a persoanelor ascultate fără autorizație de interceptare.**

În acest caz, Curtea a observat că interceptarea convorbirilor între avocat și client constituie incontestabil o atingere adusă secretului profesional, care este baza relației de încredere între cele două persoane, astfel încât clientul putea să facă plîngere pentru încălcarea dreptului său de a avea o relație confidențială cu avocatul. În egală măsură însă, avocatul poate să facă plîngere pentru nerespectarea vieții private și a corespondenței, independent de dreptul de a face plîngere a clientului său.

De asemenea, curtea a precizat că deși reclamantul nu a făcut el însuși obiectul unei autorizații de interceptare având în vedere calitatea sa de avocat al clientului pentru care a fost emis mandatul de interceptare, nu este mai puțin adevărat că acesta trebuia să aibă posibilitatea unui control efectiv asupra modului în care sunt utilizate înregistrările.

Curtea a concluzionat că a fost încălcat art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, referitor la respectarea vieții private și a secretului corespondenței.

A se vedea:

- [CEDO: Interceptarea convorbirilor telefonice ale avocatului cu clientul. Lipsa unui remediu eficient împotriva măsurii. Secret profesional. Încălcarea art. 8 din Convenție referitor la respectarea vieții private și a secretului corespondenței.](#)

CEDO în legătură cu necesitatea unei protecții consolidate a secretului profesional al avocatului față de imixtiunile autorităților publice și precizarea că acest secret nu poate contribui la propria incriminare

Prin hotărârea pronunțată în cauza [Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova contra Portugaliei](#), la 1 decembrie 2015, Curtea Europeană a drepturilor Omului face o serie de aprecieri importante referitoare la protecția secretului profesional al avocatului față de ingerințele autorităților.

În special datorită faptului că reclamanta nu a dispus de un recurs efectiv împotriva imixtiunilor autorităților în secretul profesional, CEDO a condamnat statul portughez pentru încălcarea art. 8 din Convenție, referitor la respectarea vieții private și de familie.

Este foarte importantă însă argumentația Curții cu privire la necesitatea unei protecții consolidate a secretului profesional al avocatului și faptul că acest secret nu poate contribui la propria incriminare.

În speță, reclamanta s-a plâns la CEDO în legătură cu consultarea de către autorități a extraselor conturilor sale bancare în cadrul unei proceduri penale deschise împotriva ei de către șeful autorității de combatere a fraudei fiscale și a invocat încălcarea secretului profesional pe care are obligația să îl respecte în baza profesiei sale de avocat.

După ce s-a dovedit că reclamanta nu plăti taxa pe valoarea adăugată aferentă onorariilor percepute în cursul anilor 2005 și 2006, administrația fiscală a efectuat un control al contabilității societății de avocați de care aparține aceasta și a cerut reclamantei să prezinte extrasele contului său bancar personal. Ea s-a opus acestei cereri invocând secretele profesional și bancar.

Reclamanta a fost pusă sub acuzare și audiată. Ea a recunoscut că plățile onorariilor sale fuseseră făcute în contul său bancar personal și nu în contul societății de avocați. Totuși, și în acest context, ea a refuzat să prezinte extrasele de cont bancar solicitate pe motiv că avea obligația să păstreze secretul profesional. Ea a invocat de asemenea secretul bancar.

În aceste condiții, parchetul a cerut judecătorului de instrucție penală să deschidă un incident de procedură care să vizeze ridicarea secretului profesional și să permită accesul la conturile bancare ale reclamantei. Această cerere a fost admisă. Reclamanta a atacat decizia curții de apel din Évora în fața Curții Supreme denunțând lipsa de competență a secției penale a curții de apel de a se pronunța asupra problemei ridicate și absența consultării Baroului în cursul procedurii însă Curtea Supremă a declarat recursul reclamantei ca inadmisibil.

CEDO a analizat speța sub aspectul verificării condițiilor prevăzute la alin 2 al art. 8 din Convenție pentru a se justifica o ingerință a autorităților publice în dreptul la viață privată, respectiv imixtiunea să fie prevăzută de lege și să fie necesară într-o societate democratică pentru protecția altor drepturi și libertăți fundamentale.

În legătură cu existența imixtiunii, CEDO a concluzionat că verificarea extraselor conturilor bancare ale reclamantei a constituit o imixtiune în dreptul său la respectarea secretului profesional, care se încadrează în viața privată. În argumentația asupra acestei chestiuni, Curtea a reamintit că noțiunea de „viață privată” poate include activități profesionale sau comerciale și

a precizat că „acordă o importanță unică riscului de aducere atingere secretului profesional al avocaților deoarece acesta se bazează pe relația dintre avocat și clientul său și poate avea repercusiuni asupra bunei administrări a justiției” .

În ceea ce privește respectarea condiției ca această imixtiune să fie „prevăzută de lege”, Curtea a arătat că aceasta implică în primul rând faptul că măsura încriminată trebuie să aibă o bază în drept internă, dar este de asemenea legată de calitatea legii în chestiune, respectiv cerințele impuse de accesibilitatea acesteia la persoanele vizate și o formulare destul de precisă pentru a le permite să prevadă, cu un grad rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat și să regleze conduita acestora. Această expresie implică așadar faptul că legislația internă trebuie să folosească termeni destul de clari pentru a indica tuturor într-o manieră suficientă în ce circumstanțe și în ce condiții ea abilitază puterea publică să recurgă la măsuri care afectează drepturile lor protejate de Convenție. În acest sens, Curtea a constatat că jurisdicțiile interne nu sunt unanime în ceea ce privește posibilitatea de a face apel la Curtea Supremă împotriva unei decizii a unei curți de apel prin care se dispune ridicarea secretului profesional.

De asemenea, Curtea a notat că imixtiunea în viața privată a reclamantei era făcută în scopul căutării unor indicii și ai unor probe în cadrul unei anchete deschise împotriva reclamantei pentru fraudă fiscală. Aceasta urmărea așadar un scop legitim, și anume „prevenirea infracțiunilor penale”, astfel că rămâne de examinat cea de a doua condiție, dacă imixtiunea era înecesară într-o societate democratică”

Conform jurisprudenței constante a Curții, noțiunea de „necesitate” implică o ingerință bazată pe o nevoie socială imperioasă și, în special, proporțională cu scopul legitim urmărit. Pentru a determina dacă o imixtiune este „necesară într-o societate democratică”, Curtea a ținut cont de faptul că o anumită marjă de apreciere trebuie lăsată Statelor contractante însă trebuie existe garanții adecvate și suficiente contra abuzurilor, inclusiv că „un control eficace” pentru contestarea măsurii litigioase

În acest context, Curtea a precizat că ”protecția secretului profesional legat de corespondențele dintre un avocat și clientul său este, în special, corolarul de drept că acesta din

urmă nu poate contribui la propria sa încriminare și că, în consecință, aceste schimburi beneficiază de o protecție consolidată ”.

Curtea a notat că incidentul de procedură care vizează ridicarea secretului profesional pe care reclamanta avea obligația să-l păstreze în calitatea sa de avocată a fost ridicat de ministerul public ca urmare a refuzului reclamantei de a prezenta extrasele conturilor sale bancare în cadrul unei proceduri penale care fusese deschisă împotriva ei de către șeful antifraudă fiscală. Ea constată că această procedură s-a derulat, bineînțeles în fața unui organ judiciar, dar fără ca reclamanta să participe la aceasta. De fapt, ea nu a luat cunoștință de ridicarea secretului profesional și a secretului bancar legat de extrasele conturilor sale bancare doar în momentul în care a primit notificarea deciziei curții de apel din Évora. Așadar, reclamanta nu a intervenit în niciun moment în cursul acestei proceduri și, în consecință, nu a putut să-și prezinte argumentele.

Curtea observă apoi că articolul 135 § 4 din CPP și articolul 87 § 4 din statutul prevăd consultarea Baroului în cadrul procedurii care vizează ridicarea secretului profesional. Totuși, în acest caz, trebuie constatat că Asociația Barourilor nu a fost solicitată. Legea internă prevăzând ca consultarea să fie solicitată din oficiu de judecătorul însărcinat cu procedura. Curtea estimează că intervenția unui organism independent era necesară în acest caz având în vedere că informațiile solicitate erau acoperite de secretul profesional.

În ceea ce privește „controlul eficace” pentru contestarea măsurii litigioase, Curtea a constatat că recursul făcut de reclamantă la Curtea Supremă pentru a contesta decizia curții de apel n-a făcut obiectul unei examinări în ceea ce privește fondul, înalta instanță considerând că reclamanta nu dispunea de posibilitatea de a face apel împotriva hotărârii curții de apel. Astfel că simplul fapt că recursul reclamantei fusese declarat inadmisibil de către Curtea Supremă nu îndeplinea cerința unui „control eficace” impusă de articolul 8 din Convenție iar reclamanta n-a dispus așadar de niciun recurs pentru a contesta măsura litigioasă.

A se vedea:

- *Hotararea Curtii Europene a Drepturilor Omului in cauza „Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova c. Portugal” pronuntata la 1 Decembrie 2015, cu privire la protectia secretului profesional al avocatului fata de ingerintele autoritatilor sau ale tertilor.* (Traducere lb. română)